

Nr 87.

Av herr **Holmgren m. fl.**, om anslag till resestipendier åt avdelningsföreståndarna vid naturhistoriska riksmuseet.

Stipendierna för utrikes resor åt avdelningsföreståndarna vid naturhistoriska riksmuseet, av vilka senast tvenne utdelades varje år med ett belopp av 1,100 kronor, ha sedan kristiden varit indragna i likhet med andra jämförliga stipendier. Sedan 1925 års riksdag på enskild motion ånyo beviljat anslag till motsvarande resor för universitetslärare och jämväl åter anslagit medel för reseunderstöd åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken, synes tiden vara inne att åter bereda möjlighet för utrikes resor även åt föreståndarna vid naturhistoriska riksmuseet.

Ifrågavarande stipendier äro för arbetet vid museet av en alldeles särskild betydelse, som gör dem på ett helt annat sätt outhärliga än vad fallet i regel är med stipendier, vilka brukas blott till personlig förkovran genom utländska studier. De fylla i någon mån ett mycket kännbart behov, för vars rätta tillgodoseende ett särskilt anslag för nödvändiga jämförande arbeten vid utländska institutioner vore i hög grad önskvärt. Den förnämsta arbetsuppgiften vid museet är utan varje tvivel den vetenskapliga undersökningen av samlingarna. Dessa representera, då de strömma in till museet från vetenskapliga expeditioner eller enskilda samlare, så att säga blott ett råmaterial, och det är museitjänstemännens främsta uppgift att genom undersökning av detta och resultatens publicering öka den allmänna fonden av vetenskaplig kunskap. Till de allra första och mest nödvändiga åliggandena hör då uppenbarligen att klassificera och namngiva föremålen, och detta kan, om anspråken på vetenskaplig vederhäftighet skola tillgodoses, långt ifrån alltid ske blott med ledning av handböcker och den övriga vetenskapliga facklitteraturen. Fastmer är det nästan regel, att jämförelse med typexemplar, på vilka beskrivningar och andra uppgifter äro grundade, är obetingat nödvändig. Lån av dylikt material förekomma också i viss utsträckning mellan museer i alla länder men kunna icke alltid beviljas på grund av materialets sällsynthet, bräcklighet eller tyngd, och vissa museer, t. ex. British Museum i London, utlåna överhuvudtaget ej typexemplar. Blott alltför ofta händer det därför, att arbetet vid museet direkt omöjliggöres genom bristen på jämförelse-

material. Redan vid en så relativt enkel uppgift som namngivning av jämförelsevis väl bekant material, i och för dess inordnande i samlingarna, alltså en av de mest nödvändiga och trängande tjänsteåliggandena, möter detta behov. Det kan hända, att det är möjligt att nödortfött bestämma och inordna till exempel en exotisk samling först genom månaders arbete med ledning av litteraturen, under det att samma resultat kunde vinnas genom ett par veckors arbete vid Berlins museer och resultatet samtidigt bli mycket tillförlitligare. Än värre är emellertid att alltför ofta en uppgift helt enkelt icke kan fullföljas, emedan vederbörande tjänsteman saknar möjlighet att besöka ett visst främmande museum. Särskilt gäller detta, när arbetet framtingar en allmän revision av en grupp eller ett område, och överhuvudtaget vid alla mera djupgående undersökningar. Avdelningsföreståndarna vid naturhistoriska riksmuseet, som hårt känna trycket av dessa förhållanden, ha därför allmänt plägat använda de personliga resestipendierna för vad som är i verkligheten ett nödvändigt arbete i tjänsten.

De förhållanden för vilka ovan redogjorts äro tyvärr icke tillräckligt allmänt kända. För alla, som äro förtrogna med det vetenskapliga arbetet vid ett naturhistoriskt museum, äro de emellertid sorgligt välbekanta, och ett obegränsat antal exempel på olägenheter av här anført slag kunna utan tvivel anföras av tjänstemännen vid naturhistoriska riksmuseet.

Avdelningsföreståndarnas utrikesresor äro även av mycket stor betydelse för museets utveckling genom de bytesförbindelser, de därunder ofta äro i tillfälle att knyta. Många värdefulla förvärv ha möjliggjorts blott genom den personliga bekantskap med motsvarande institutioners samlingar, de på så sätt förvärvat. Härtill kommer naturligtvis att avdelningsföreståndarna ha samma behov att på ort och ställe följa det vetenskapliga arbetet vid motsvarande institutioner utomlands och göra personlig bekantskap med dess främsta målsmän, som de kategorier av vetenskapsmän, vilka nu återfått förmånen av motsvarande utrikes stipendier.

Även om vissa indragningar av statsfinansiella skäl äro nödvändiga, så bör dock tillses, att dessa icke i högre grad drabba själva möjligheterna att utföra det nödvändiga arbetet eller försämra dess kvalitet. Då ifrågasvarande resestipendier äro av synnerligen stor betydelse icke så mycket för avdelningsföreståndarna personligen som för det arbete, vilket bedrivs och i främsta rummet bör bedrivas vid naturhistoriska riksmuseet, tala starka skäl för att de nu åter beviljas. Det tidigare utgående anslaget av sammanlagt 2,200 kronor synes i själva verket mycket blygsamt tilltaget, då det, fördelat på två stipendier årligen, möjliggör för varje föreståndare att företaga i genomsnitt en utrikes resa vart fjärde år. Värdet av den besparing, som skulle vinnas genom fortsatt indragning av anslaget, kan icke rimligen anses uppväga ovan skildrade påtagliga olägenheter.

Under åberopande av vad ovan anförts få vi sålunda hemställa

att riksdagen för budgetåret 1927—1928 ville till resestipendier åt avdelningsföreståndarna vid naturhistoriska riksmuseet bevilja ett extra reservationsanslag av 2,200 kronor.

Stockholm den 20 januari 1927.

Bj. Holmgren.

Th. af Ekenstam.

Georg Andrén.
